

Resultat från Sverige

Economic crime in a downturn

The Global Economic Crime Survey
November 2009

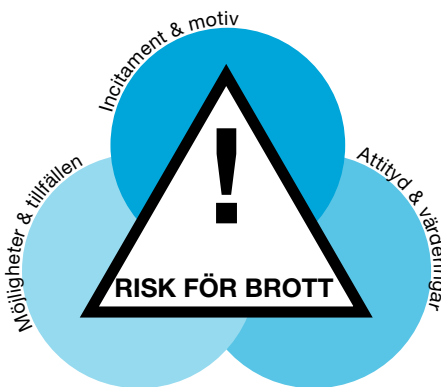
Introduktion

För femte gången har PricewaterhouseCoopers genomfört en internationell undersökning om ekonomisk brottslighet i näringslivet. Undersökningen är baserad på webbenkäter som har besvarats av ledande befattningshavare i mer än 3 000 större företag i sammanlagt 54 länder. Fokus för denna undersökning har varit att fånga företagens egen bild av ekonomiska brott och i synnerhet hur dessa problem och risker påverkats av finanskrisen under det senaste året.

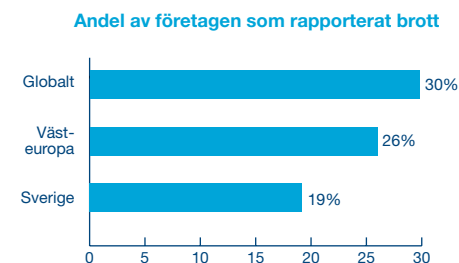
Undersökningen har gjorts i samarbete med INSEAD Business School. I denna folder presenteras ett urval av resultaten för de 78 svenska företag som omfattas av undersökningen i relation till resultaten på global nivå, jämte våra kommentarer.

Finanskrisen och den globala ekonomiska nedgången har påverkat de flesta organisationer. Detta återspeglas i flera avseenden i undersökningen. 62 procent av samtliga företag som deltog i undersökningen uppgav att de finansiellt presterat sämre eller mycket sämre under de senaste tolv månaderna. Kopplingen mellan hur nedgången i ekonomin negativt påverkar företagens prestationsförmåga och företagens syn på riskerna att drabbas av ekonomiska brott är också tydlig.

En övervägande majoritet av företagen i undersökningen, däribland de svenska företagen, uppgav att risken för att drabbas av ekonomiska brott är större eller lika stor i rådande konjunktur. Mer än två tredjedelar av företagen ansåg också att den största drivande faktorn för att drabbas av ekonomiska brott utgörs av en stor press på individer, exempelvis personer i ledningsfunktioner att prestera förväntade resultat. Vidare har det ekonomiska klimatet ökat individens benägenhet att ta större personliga risker.

Vart femte svenskt företag drabbat...

En femtedel av de svenska företagen i undersökningen uppgav att de har utsatts för någon form av ekonomisk brottslighet under den senaste 12-månadersperioden. Detta ska jämföras med motsvarande uppgift i 2007 års undersökning då en fjärdedel av de deltagande företagen uppgav att de drabbats av någon form av ekonomisk brottslighet under dubbelt så lång tid, 24 månader.

En liknande trend gäller även på global och västeuropeisk nivå. I dessa fall rapporterade de undersökta företagen att 30 respektive 26 procent hade drabbats av ekonomisk brottslighet under den senaste 12-månadersperioden, vilket kan ställas i relation till 43 respektive 38 procent då mätningen gjordes under en tvåårsperiod i 2007 års undersökning.

Nära hälften av de drabbade svenska företagen i undersökningen uppgav att de drabbats av fler än 11 incidenter de senaste 12 månaderna. Detta är mer än i företagen på västeuropeisk och global nivå, där en tredjedel uppgav att de har drabbats fler än 11 gånger.

I linje med tidigare studier visar undersökningen att ekonomiska brott upptäcks oftare i större organisationer. Detta förklaras av att stora företag ofta har fler kvalificerade kontroller och funktioner för att upptäcka

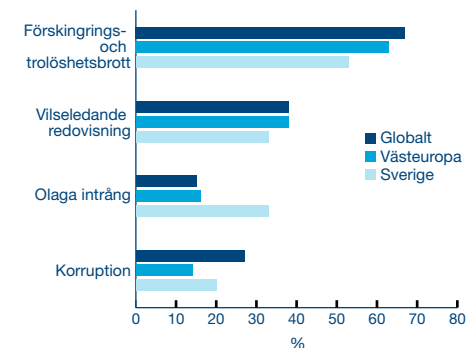
incidenter och etiska övertramp i jämförelse med mindre organisationer. En annan faktor som kan påverka företagets möjlighet att upptäcka brott är tidsfaktorn från själva utförandet av brottet fram till dess att upptäckt görs och händelsen blir känd i organisationen. Mer kvalificerade former av ekonomiska brott som korruption och redovisningsfusk kan ofta ta år att upptäcka.

...av följande typer av brott

Undersökningen visar i likhet med våra tidigare studier att förskingring och trolöshetsbrott fortfarande är den vanligaste typen av rapporterad ekonomisk brottslighet både för svenska och utländska företag.

I årets studie har en ökning skett av andelen svenska företag som rapporterat att de drabbats av vilseledande redovisning i den finansiella rapporteringen. Troliga orsaker till detta kan vara att viktiga kontrollfunktioner påverkas av nedskärningar samtidigt som pressen hårdnat betydligt på individer och företag för att nå "personliga måsten" och förväntade mål.

Fördelning av de fyra vanligaste rapporterade brottstyperna för drabbade företag

De svenska företagen i undersökningen drabbas också i större utsträckning än företagen i västeuropa och företagen globalt av olika former av olaga intrång. Exempel på detta kan vara anställda eller utomstående parter som otillbörligen distribuerar företags-hemligheter till utomstående.

De värsta övertrampen

De drabbade företagen i undersökningen fick också ange vilken typ av ekonomiska brott som de ansåg hade förorsakat de största skadeverkningarna.

De svenska företagen i undersökningen rankade dessa typer av övertramp i linje med företagen i västeuropa och globalt. Något förvånande är att brottstypen olaga intrång och informationsstöld inte rankades högre eftersom just dessa incidenter kan få mycket svåra och långtgående konsekvenser för de bolag som drabbas.

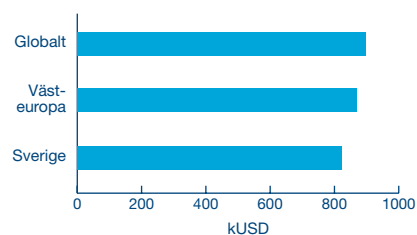
Topp 4 brottstyper som medför de största skadeverkningarna (drabbade företag)

	Sverige	Västeuropa	Globalt
Förskingring- och trolöshetsbrott	1	1	1
Vilseledande redovisning	2	2	2
Olaga intrång	4	3	4
Korruption	3	4	3

Ekonomiska brott leder till svåra skadeverkningar...

Undersökningen visar att företagen i västeuropa och företagen globalt rapporterar en direkt ekonomisk skada till följd av rapporterade brott under de senaste tolv månaderna till i genomsnitt 871 000 USD respektive 898 000 USD. De svenska företagen som drabbats ligger inte långt efter med en genomsnittlig direkt ekonomisk skada på 823 000 USD, vilket är tre gånger så mycket som vid 2007 års undersökning.

Mätbara direkta kostnader per incident till följd av rapporterade brott under de senaste 12 månaderna

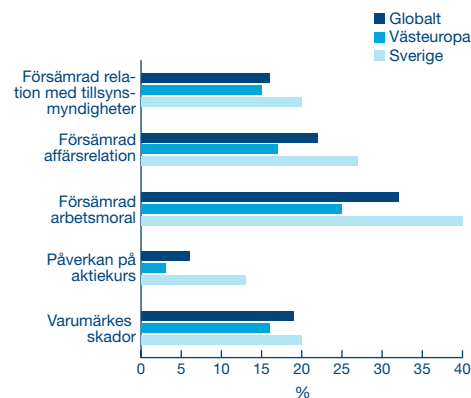
I linje med 2007 års undersökning, förefaller företagens föreställning och kunskaper om de totala skadeverkningarna även nu spela en avgörande roll för hur de väljer att hantera och skadevärdera incidenterna. Vid lättupptäckta brott såsom förskingring är den direkta skadan förhållandevis lätt att mäta. Skadeeffekten från mer avancerade incidenter såsom korruption och brott mot antitrustlagar är väsentligt mer svårbedömda.

De drabbade företagen i undersökningen har också angett fem olika indirekta och allvarliga typer av skadeverkningar till följd av rapporterade ekonomiska brott. I jämförelse med

2007 års undersökning har företagen uppgett att graden av allvaret i indirekta skadeverkningar ökat. Den största förändringen avser de indirekta skadetyperna: negativ påverkan på personalen, förstörda affärsrelationer och ett försämrat förhållande till tillsynsmyndigheter, vilka samtliga mer än fördubblats i jämförelse med 2007 års undersökning.

Andel av de drabbade bolagen där brotten har medfört signifikanta eller mycket signifikanta indirekta skador

Ett exempel på detta kan vara företag som överträder borsregler eller andra regleringar och som upptäcks och utreds rigoröst under flera år av tillsynsmyndigheter följt av sanktionsavgifter på hundratals miljoner kronor långt senare. Om företagsledningarna inte klarar av att hantera dessa situationer och genom det bygga ett solitt förtroende, kan sanktionerna bli ännu större.

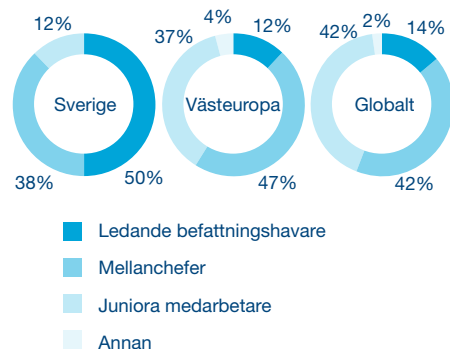
...ofta förorsakade av mellanchefer och personer i företagsledande ställning

Företag inom bank/finans, försäkring och telekom har den högsta andelen externa huvudgärningsmän vilket förklaras av att deras produkter och affärsmodeller ofta exponeras mot ett mycket stort antal kunder, av vilka några försöker begå brott. Exempel på detta är försäkrings- och kreditbedrägerier. I de allra flesta branscher i undersökningen är interna huvudgärningsmän i tydlig majoritet.

I undersökningen fick också de drabbade företagen uppge vilken position och ställning huvudgärningsmannen hade i den egna organisationen. Vid jämförelse med 2007 års undersökning är det tydligt att anställda som inte hade en chefsbefattning på global och västeuropeisk basis alltmer sällan rapporteras som huvudgärningsmän.

När det gäller mellanchefer är den globala och västeuropeiska trenden den motsatta, det vill säga mellanchefer rapporteras i högre utsträckning som huvudgärningsmän, vilket även gäller för de svenska drabbade företagen. Emellertid sticker de svenska drabbade företagen ut i undersökningen vid en sammanläggning av huvudgärningsmän i kategorierna mellanchefer och personer i företagsledande ställning vilka står för nära 90 procent av samtliga rapporterade brott.

Gärningsmannens ställning i den egna organisationen

Ökad press på mellanchefer och företagsledningar

Den finansiella krisen och den djupa nedgången i ekonomin har snabbt tvingat fram en hård jakt på kapitalbindning och därmed kommer dåliga balansräkningar snabbare fram i ljuset. Det är sannolikt att detta kan ha framkallat en hård press på mellanchefer och personer i företagsledningar, vilket skulle kunna förklara att de drabbade företagen rapporterat en högre andel anställda på chefsnivå som huvudgärningsmän.

Några av de bidragande orsakerna till att andelen icke-chefer inte längre i samma utsträckning rapporteras som huvudgärningsmän kan vara att många organisationer i rådande konjunktur tvingats att skära ner på administration och kontrollverksamhet, vilket skulle kunna medföra att incidenter inte fångas upp lika lätt.

De drabbade företagen agerar inte alltid kraftfullt mot gärningsmännen

Företagen vidtar åtgärder mot gärningsmännen i varierande utsträckning. De svenska företagen som drabbats uppgav att åtgärder vidtagits i mindre omfattning jämfört med företagen i västeuropa och globalt.

De svenska företagen är exempelvis mindre benägna att avskeda och vidta rättsliga åtgärder mot inblandade parter i jämförelse med företagen internationellt. Detta i kombination med att en stor del av de rapporterade brotten utförs av personer på mellanchefernivå

eller av ledande befattningshavare, kan på sikt leda till att brottsbenägna personer får möjlighet att upprepa sitt beteende hos nya arbetsgivare.

De mest drabbade branscherna

De branscher som uppgett att de drabbas oftast är bank/finans, försäkring och telekom vilket är i linje med tidigare undersökningar. Men detta behöver inte betyda att dessa branscher är mest utsatta eftersom företag i dessa sektorer ofta har krav på fler kvalificerade kontroller och metoder för att upptäcka brott. Det är därmed tydligt att de företag som arbetar systematiskt med att frekvent

kartlägga och följa upp riskerna för ekonomiska brott i den egna verksamheten också upptäcker fler incidenter. Detta innebär att fler brott upptäcks givet att man vet var och hur man ska leta.

De tre mest drabbade branscherna

Telekom	46%
Försäkring	45%
Bank/finans	44%

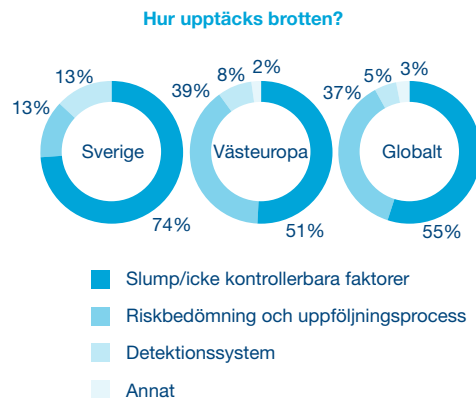

Kompensationsprogrammen spelar roll...

De företag i undersökningen som rapporterade förekomst av en rörlig kompensation för ledande befattningshavare större än 50 procent rapporterar också oftare att de drabbas av ekonomiska brott i jämförelse med bolag som har en lägre andel rörlig kompensation. De brottstyper som förefaller öka vid en kompensationsstruktur med hög andel rörlig ersättning är förskingring ofta i kombination med vilseledande finansiell redovisning samt korruptionsincidenter.

Så upptäcks brotten

Undersökningen visar att det finns stora skillnader om hur brotten upptäcks bland de drabbade företagen, men också att regionala och kulturella faktorer spelar roll. En trend som fortfarande håller i sig från tidigare undersökningar är att andelen upptäckter på grund av omständigheter som företagen inte själva har kontroll över, exempelvis slumpen och tips, fortfarande spelar en dominerande roll. De drabbade företagen i västeuropa och globalt rapporterade att denna andel av upptäckterna uppgick till nära hälften, medan de svenska företagen uppgav att slumpartade förhållanden stod för hela tre fjärdedelar av alla upptäckter. Omvänt rapporterade företagen internationellt en högre andel upptäckter genom olika kvalificerade kontrollfunktioner.

Företagens förhållningssätt till riskbedömningar, förebyggande och upptäckande åtgärder mot brott

Företagen i undersökningen har också fått uppge om man vidtagit förbättringar inom sju olika kategorier av brottsförebyggande och upptäckande åtgärder. Några av de vanligaste uppgivna förbättringsåtgärderna var förstärkningar av internrevisionsfunktioner, förbättringar av "tonen på toppen" och frekvent genomförda bedömningar av risken för oegentligheter. De svenska företagen i undersökningen skiljer sig åt från sina motsvarigheter i västeuropa och globalt genom att uppge att man i mindre omfattning genomfört förbättringar på 4 av 7 områden. De svenska företagen i undersökningen uppgav också i väsentligt större omfattning att man inte vidtagit några åtgärder överhuvudtaget.

En särskilt intressant iakttagelse i undersökningen är att 46 procent av de svenska företagen angett att de inte har, eller inte vet om de har, genomfört en riskbedömning för ekonomiska brott under de senaste tolv månaderna. Detta till trots att mer än hälften av de svenska bolagen i undersökningen är börsnoterade.

Effekten av att företagen inte gör särskilda riskbedömningar och inte är tillräckligt aktiva med andra riskförebyggande åtgärder är att kvaliteten på uppföljning och hantering av brottsrisker riskerar att bli opportunistisk samt ineffektiv. Detta kan medföra att drabbade organisationer hamnar under svår press och att företagsledning kan få mycket svårt att bemästra särskilt allvarliga situationer.

Kontakt

Ulf Sandlund

Tel: 0709-29 36 07

Email: ulf.sandlund@se.pwc.com

Magnus Lindahl

Tel: 0709-29 30 25

Email: magnus.lindahl@se.pwc.com

Robert Engstedt

Tel: 0709-29 36 24

Email: robert.engstedt@se.pwc.com

Britt Hansson

Tel: 0709-29 36 45

Email: britt.hansson@se.pwc.com

pwc.com/se/forensic

PricewaterhouseCoopers i Sverige är marknadsledande inom revision, redovisning, skatt och affärsrådgivning med 3 600 medarbetare och kontor på 125 orter runt om i landet. Med erfarenhet och unik branschkunskap utvecklar vi värden för våra 60 000 kunder vilka utgörs av globala företag, svenska storföretag och organisationer, mindre och medelstora, främst lokala företag samt den offentliga sektorn.

© 2009 PricewaterhouseCoopers i Sverige AB. Att mångfaldiga innehållet helt eller delvis är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande genom tryckning, kopiering etc.